נועם שיח

מאת אב"ד סאנטוב שליט"א

דבי מלכא בגילופין

ויקרא-זכור תשע"ו

מכון אפריון לשלמה
לייקווד תשע"ו

כל הזכויות שמורות

למכון אפריון לשלמה

להוצאת שיחות הרב שלמה זלמן פרידמן שליט"א
אב"ד סאנטוב - לייקווד

הרב פנחס בידרמן - הרב נתן נטע פרוש

9996551@gmail.com

לקבל גליונות, לנדב גליונות, ולהערות
נא לפנות להנ"ל

קונטרס זה נדבת
הנגיד החסיד המפואר
מו"ה דוד אוביץ הי"ו
גבאי ביהמ"ד דחסידי וויז'ניץ בבארא פארק
לרגלי שמחת האויפריף
של נכדו הבחור המופלג בתורה ויראת שמים
החתן שמעון אוביץ נ"י
ממצויני ישיבת וויז'ניץ - קרית וויז'ניץ ב"ב
יזכה בע"ה לרוות הרבה תענוג ונחת

דבי מלכא בגילופין

פניני "נועם שיח" - בדרך צחות

איתא בחז"ל (מסכת שבת דף ל' ע"ב): דרבה מקמי דפתח להו לרבנן אמר מילתא דבדיחותא ובדחי רבנן[1].

וראה בפסיקתא דרב כהנא (פי"ב אות כ"ה), שבפנים הרבה נראה להם הקב"ה לישראל, ובפנים שוחקות לאגדה...

---

[1] וראה בפתיחה לספר "פני יהושע" עמ"ס כתובות, אמר המחבר, יען כי מצינו בדברי חכמינו ז"ל דגרסינן במסכת שבת פרק במה מדליקין (דף ל' ע"ב) רבה מקמי דפתח להו לרבנן אמר מילתא דבדיחותא ובדיחי רבנן ולסוף יתיב באימתא ופתח בשמעתיה. ולענ"ד כמו זר נחשב לפרש דברים כפשטן שהיה אומר להם מילתא דבדיחותא ממש במילי דבדיחי, דמלבד שהוא מוקצה מהדעת, אלא דבלא"ה לא יתכן לפרש כן, דהא מייתי להא מילתא אהא דאמרינן לעיל מיניה שאין שכינה שורה לא מתוך שחוק ולא מתוך קלות ראש ולא מתוך שיחה ולא מתוך דברים בטלים אלא מתוך דבר שמחה של מצוה אמר רבי יהודה וכן לדבר הלכה, ומקשינן עליה איני והאמר ר' גידל אמר רב כל ת"ח שיושב לפני רבו ואין שפתותיו נוטפות מר תכוינה כו' ומשני לא קשיא הא מקמי דליפתח הא לבתר דפתח כי הא דרבה מקמי דפתח כו' וא"כ משמע להדיא דמקמי דפתח הוא דקאמר רב יהודה וכן לדבר הלכה ופרש"י דצריך לפתוח במילי דבדיחותא ברישא וא"כ אי אפשר לפרש דהאי מילי דבדיחותא היינו מילי דבדיחי במילי דעלמא, דהא אדרבה אמרינן להדיא בהיפוך שאין לפתוח בדבר הלכה מתוך אחד מכל אלו וכ"ש היכא דאיכא כולה לגריעותא.

אלא על כרחך צריכין אנו לפרש דהאי מילתא דבדיחותא צריך להיות בענין שמחה של מצוה דעליה קאי, וא"כ יתכן לפרש באחד משני דרכים, או שנאמר דהאי מילי דבדיחותא היינו ג"כ בדברי תורה שהיא שמחה של מצוה שמשמח הלב, אלא שהיה אומר לתלמידיו אף שלא אליבא דהילכתא אלא כדי לחדד בו לתלמידים כדאשכחן להדיא בכמה דוכתי ברבה גופיה דאמרינן ורבה לחדודי לאביי הוא דעביד. וכל זה הוי מקמי דפתח בשמעתיה, אבל לבתר דפתח הוי יתיב באימתא וקא מגמיר להו אגמורי לאסוקי שמעתא אליבא דהילכתא. או שנאמר **דהני מילי דבדיחותא שהיא שמחה של מצוה היינו במילי דאגדתא שמשמח לבו של אדם שאגדה מושכת לבו של אדם לדברי תורה**, עכלה"ק.

ק"ז הגה"ק בעל "שמן רוקח" זי"ע אמר פעם על אלו שממלמלים בפיהם את תיבות התפילה ולבם בל עמם: כל ברך וכל קומה לך לבד תשתחוה (מתוך תפילת 'נשמת' בשחרית של שבת) – ר"ל כל **ברך** וכל קומה לך **לבד** תשתחוה – בברכיהם "לבד" הם משתחוים – אמנם איה ראשם ומחשבתם?! – היכן משוטטות הם מחשבותיו באמצע התפילה...

וכאשר מספרים על הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זי"ע שפעם אחת ניגש אחר התפילה לאחד המתפללים, והושיט לו את ידו בברכת "שלום עליכם". וכאשר שאלו הלה: מפני מה הרבי אומר לי שלום עליכם, הלא לא חזרתי משום מקום?! אמר לו הרבי: הרי ידוע מה שאמר הבעש"ט זי"ע שבמקום המחשבה של האדם – שם הוא – ואתה באמצע תפילתך שוטטת במחשבתך במרחקים – ביריד בלעמבערג – שם אתה עתיד לבקר בשבוע הבא, ועכשיו שחזרת הנה – הנני אומר לך "שלום עליכם" כראוי וכיאות למי שחזר ממקום אחר...

****

לדאבונינו אפשר לומר, שכנראה שהרבה אנשים בקיאים בהלכות דילוג בפסוקי דזמרה המבוארים בשולחן ערוך אורח חיים יותר מאשר בהלכות אחרות...

אמר פעם מי שאמר: שבעת התפילה ישנם הרבה אנשים שכשמתחילים להתפלל הם תופסים 'טרמפ' על רכבת מהיר ['עקספרעס'] ובתחנה הראשונה ['ערשטער עקזיט'] שאפשר לצאת, הם יוצאים שם...

וכמו כן אלו שמתפללים בשש או שבע מניינים... הם שומעים קדיש דרבנן במנין אחד, ביני לביני – כשהוא אומר את פסוקי דזמרה – הוא שומע קדיש יתום שלאחר עלינו, ובד בבד שומע בחצי אוזן קריאת התורה בשטיבל אחר, את חזרת הש"ץ מ"אתה חונן" הוא שומע במנין פלוני ו"קדושה" אומר במנין אלמוני... ואם נסכם את התנהגותו, הרי שנתקיים בו הפסוק (קהלת א', ו'): הולך אל דרום וסובב אל צפון סובב סובב הולך הרוח ועל סביבותיו שב הרוח, פשוטו כמשמעו...

****

הנביא אומר (עמוס ח', י"א): לא רעב ללחם, ולא צמא למים, כי אם לשמוע את דברי ה'. אמרתי פעם בדרך צחות, דלפעמים בעת שהאדם עסוק בצרכיו בשקידה עצומה, הוא שוכח לאכול ואינו מרגיש כלל שהוא רעב – "לא רעב ללחם ולא צמא למים" – הוא אינו רעב לאכול ואינו צמא לשתות באמצע היום, "כי אם לשמוע את דברי ה'" – כשמגיע העת ללמוד – כשמתחיל השיעור בביהמ"ד, פתאום הוא מתחיל להרגיש את הרעבון או הצמא...

****

הנה סיפור זה, הוא סיפור אמיתי שאירע לאחרונה: נכדו של כ"ק מרן האדמו"ר מטשערנוביל שליט"א מבני ברק – חתן לקראת חתונתו – הגיע אל דו"ז מרן האדמו"ר מוויז'ניץ שליט"א מבני ברק, והזמינו להשתתף בשמחת החתונה. שאלו הרבי מוויז'ניץ "אתה הולך לכבד אותי לכל הפחות **בסידור קידושין**?" החתן – בשמעו

דברים אשר לא ציפה להן כלל – לא הרגיש בנעימות בזה, וגמגם במבוכה – "מסתמא כן... אני הולך לדבר עם אבי על כך"...

המשיך הרבי מוויז'ניץ לשאול "ואם לא תכבד אותי בסידור קידושין, האם לכל הפחות תכבד אותי בברכה אחריתא, כמו שראוי לרבי מחסידות גדולה?"... החתן – שהסתכל על כל זה במבט מוזר – לא ידע מה לעשות, ומלמל משהו מתחת לשפתיו.

או אז אמר הרבי להחתן "חתן יקר, ראה נא לעבוד על עצמך בשנות הנעורים, כי אם לא תעבוד עכשיו על עצמך – כשעוד כוחך במתניך – כך תיראה בשנות הזקנה"...

****

ידוע שבשבתות הקיץ לומדים פרקי אבות (ראה או"ח סי' רצ"ב ס"ב ברמ"א), ויש לנו לברר בטעם שם המסכת "מסכת **אבות**".

והנראה בזה, דהנה נאמר בפרשתנו (דברים ד', ט'-י'): רק השמר לך ושמור נפשך מאד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך ופן יסורו מלבבך כל ימי חייך והודעתם לבניך ולבני בניך, יום אשר עמדת לפני ה' אלקיך בחורב וגו'.

מפרש הרה"ק בעל "תפארת שלמה" זי"ע, בהקדם מה שיש לדקדק במה שאמר הכתוב "פן יסורו מלבבך – והודעתם לבניך", שכן כיון שיסורו מלבבו איך יודיעום לבניהם. אלא נראה לפרש בדרך צחות שכוונת הכתוב על אותן בני אדם שהם עסוקים בהבלי עולם ומיטפשין ומסירים מעל לוח לבם מצות השי"ת, גם בעמדם בתפילה שפתותיהם נעות ולבם בל עמהם, ורק את בניהם אשר יוולד להם הם מייסרין אותם ללכת אל בית הספר שלא לבטל רגע

אחד רק יעסקו בתורה ותפילה, והוא אינו משים אל לבו מה שהוא ממעט בעבודתו ית"ש, ואיך ימלא לבבו להוכיח אחרים בשבט מוסר ובניו מומם, ואינו מרגיש מומו הפוסל אותו.

וזהו שמרמז הכתוב, השמר לך וגו' ופן יסורו מלבבך, ר"ל **אתה בעצמך** תסור מלילך בדרכי השם, והודעתם לבניך, היינו שתוכיח רק את **בניך** שהם ילמדו ועל עצמך לא תשגיח כלל – לא זו הדרך ישכון אור – רק אשר ילמדון ליראה וגו' שהם עצמם ילמדו מקודם ליראה וכו', ואח"כ את בניהם ילמדון ע"כ.

כלומר, שלפעמים יש אב שבנוגע למצבו הרוחני הוא מתנחם ואומר, אני כשלעצמי, מה שאני – כך אשאר... אבל בנוגע לילדיי – בהם אשקיע את כל מרצי, ואכנים בהם התלהבות בעבודת ה' בכל כוחותיי... על זה אומר הכתוב "רק השמר לך ושמור נפשך מאד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך ופן יסורו מלבבך כל ימי חייך" – כלומר, השמר לך מאוד מזה, מלומר שאתה – אף ששכחת את התורה והסרת אותם מלבך – מכל מקום "והודעתם לבניך ולבני בניך" – שאודיע את התורה לבניי, ולהם אלמד את התורה...

ראיתי כתוב שאדם אחד אמר פעם: מעולם לא אמרתי לבני מה לעשות, אלא תחילה עשיתי את זה אני בעצמי –כשבני רואה שאני עושה כן – ואז מובטחני שהוא כבר יעשה כן מעצמו.

ממילא, רואים לפעמים אבא שהוא אומר: אני כשלעצמי מיואש ממצבי, איני מצפה מעצמי שאחזור להתנהג כשורה כמו שיהודי צריך להתנהג – אבל בניי – בהם אשקיע את כל כוחותיי שיגדלו יהודים יראים ושלמים מדקדקים בקלה כבחמורה ויגדלו לתפארת בית ישראל. עוברים כמה שנים, ושומעים מהבנים של אותו יהודי את אותו פזמון, שהם כשלעצמם מיואשים ממצבם

לחזור להתנהג כראוי, אבל את בניהם אחריהם הם ילַמדו שיגדלו לתפארת, וכך עוברים דורות אחר דורות, ומייחלים לראות היכן הוא הנכד שעליו ייחלנו כל היום ואמרנו שהוא יהיה פרי לתפארת בית ישראל...

ולכן נקרא מסכת זו מסכת "אבות", להורותנו שכל ענייני עבודת ה' צריך "האב" בעצמו להתנהג כך הלכה למעשה, ולא רק לצפות ולייחל שבניו – הם יתנהגו בדרך זו – ואם הוא עצמו יתנהג כמו שצריך להתנהג, אז יהיה לסמל ולדוגמא לבניו אחריו, ובעז"ה הם יגדלו באמת כראוי. (מתוך שיעור פרקי אבות ש"ק פרשת ואתחנן תשע"ד בביהמ"ד דחסידי וויזשניץ-מאנסי במונטריאל – נועם שיח מס' 14)

****

היה פעם בחור שלקראת ה'בר מצוה' שלו קראו אביו, והושיבו על ידו, ואמר לו, אתה הולך להיות 'בר מצוה', אתה יודע מה זה 'בר מצוה'? – אומר לו האב – שמע בני! 'בר מצוה' הכוונה שמפסיקים עם כל ההנהגות הילדותיים, דהיינו עד עתה בעת התפילה היית יכול להסתובב בחוץ ולדבר עם חבירך, היית משחק אתם, באמצע קריאת התורה היית מסתובב בחוץ ואוכל או שותה, כל זה – אומר לו האב – הם דברים ששייכים אצל ילדים קטנים, אבל לבחור – מאז היותו 'בר מצוה' – שמקבל על עצמו עול תורה ומצוות – מאז כבר מתפללים כל התפילה בבית הכנסת – לא מדברים באמצע התפילה, ולא מסתובבים בחוץ, נעשים יותר רציני, צריכים ללמוד ולהתפלל בהתמדה ובהתלהבות... וסיים האב ואמר לבנו, "בני, האם אתה מבין את מה שאני אומר לך – המבין אתה מהו להיות

'בר מצוה'?" – תיכף אומר הבן להאב – כן אבא! הבנתי הכל, אבל – אבא – יש לי קושיא אחת, מתי אתה הולך להיות 'בר מצוה'?!...

****

בשו"ת משנה הלכות (ח"ח סי' רכ"ה, באמצע התשובה) מביא שפעם שאל שואל אחד קושיא, ונעלם ממנו דברי רש"י מפורש, והמשיב הי' הגה"ק מצאנז, וכתב בתואר "אל כבוד הרב **הגאון**", ושאל לו בנו, אבי, על מי שהשמיט ולא ראה רש"י האיך יתכן תואר 'גאון', והשיב, ודאי בני, הלא הגאונים היו קודם רש"י ולא ראו פרש"י, ושפיר הקשה...

****

כידוע, כ"ק מרן האדמו"ר מראחמיסטריווקא-ארה"ב שליט"א – כל תהלוכותיו בקודש מדודקדקים ומחושבים – והמה מיוסדים על אדני מנהגי ישראל הקדושים.

וידוע התלהבותו לכל מנהגי ישראל, ובפרט למנהגי הצדיקים הקודמים – כל אימת שהוא שח אודות מנהגי ישראל או כשהוא מתחקה אחר שרשם – הוא מדבר ברוב חיות דקדושה ובהתלהבות עצומה, ובכל מאורע ומאורע הינו עסוק במנהגי הצדיקים, איך התנהגו בענין ההוא צדיקי הדורות זי"ע.

שמעתי מאת הרב החסיד מוה"ר משה יודא בלום שליט"א מרביץ תורה בלייקווד, שבשנה שבו נסתלק אחד מגדולי האדמורי"ם זי"ע, היה אז "פורים המשולש", וימי הפורים האלו חלו

באמצע ימי השבעה. ובאותם הימים נתחלקה החסידות לשתי חצרות וכו' ואכמ"ל בכל הפרטים.

כשהרבי שליט"א נכנס לבית המדרש בבוקרו של "פורים המשולש", ראה שהרבה אנשים מתגודדים ומסתודדים בקול רעש גדול זה לעומת זה. לשאלת הרבי שליט"א, "מה קרה פה?" השיבו החסידים "משוחחים אודות חסידות פלוני". השתהה הרבי קימעא וחשב לרגע, ואחר כך קרא לעבר הנוכחים מרוב תמימותו ומצדקת קדושתו "חושבני ששם כן נהגו ללכת עם שטריימל בפורים המשולש"...

****

העולם אומרים בדרך הלצה, בטעמא דהא מילתא שאחר שגומרים הכהנים לברך את בני ישראל אומרים להם בקול גדול יישר כח, וטעמא בעי להבין, דהלא ציוה כן השי"ת שיברכו את בני ישראל, וזהו מצוותם, ומדוע צריכים אנו לברכם על כך, אך דאם היו ביכולתם והצליחו להזיז לפנות ולהעביר מנהיגי וראשי העדה וראשי הקהילה מכותל המזרח אפי' רק לעשר דקות, בדין הוא שיקבלו ברכת יישר כח... (עורך הגליון הנפלא "מילתא דבדיחותא")

****

ידוע גם את אשר דרשו מושלי משלים על אלו המהרים בעת התפילה: והסר ממנו יגון ואנחה – והסר ממנו "יאגן" – מען זאל זיך נישט "יאגן" ביים דאוונען [שלא ימהרו בעת התפילה], ואז יהא

מובטח האדם – שאם הוא לא ימהר בעת התפילה אלא יתפלל כדבעי – אזי יקויים בו פסוק זה לטובה "והסר ממנו יגון ואנחה"...

****

שמעתי אומרים שאמר הגה"ק מסאטמאר זי"ע דבר תורה נחמד בשם חותנו זי"ע (וכאן העיר הרבי מוויז'ניץ שליט"א: הגה"ק האב"ד פלאנטש - שהיה חותנו בזיווג ראשון):

הנה מצינו ברש"י (בראשית ל"ט, י"א, על פי הגמרא במס' סוטה דף ל"ו ע"ב) שיוסף ראה דמות דיוקנו של אביו וניצול מהעבירה. ויש לפרש, שיעקב ויוסף היה ביניהם חילוקי דעות בענין ה"לבוש": דעת יעקב אבינו היתה שצריכים ללכת "בלבוש חסידי" – מבלי לדקדק על החיצוניות שבו – שיהיה זה בגד נאה מרהיב עין וכדו', ובכלל אינו צריך להקפיד על עצמו שיראה יפה, ברם יוסף הצדיק היה לו דרך אחרת בעבודת השי"ת – דעתו היה שעל האדם "לסלסל בשערו" וכו' כדי שיראה יפה.

אמנם לאחר הנסיון של אשת פוטיפר, התבונן יוסף בדעתו, והגיע למסקנא שהוא בעצמו הביא עליו את הרעה, שכן כל הנסיון באה אליו מכח זה שהיה מסלסל בשערו וכו', ואילו היה נוהג בדרך אביו שאין לאדם להשקיע בלבושו החיצוני, לא היה נכנס כלל בפתחי הנסיון, ועי"ז הוברר לו שהדרך הנכונה בעבודת השי"ת הוא הדרך של אביו יעקב אבינו.

וזהו הרמז בדברי רש"י "שנראית לו דמות דיוקנו של אביו" – שהכיר יוסף והגיע לכלל מסקנא שהדרך הנכונה בעבודת השי"ת הוא "דמות דיוקנו של אביו" – כלומר, ללכת בלבוש של אביו יעקב

– בלבוש חסידי – ולהיראות כמותו – ולא להשקיע ביופיו! עכדה"ק.

ואפשר להוסיף, שזהו פירוש הפסוק (בראשית ל"ט, י"ב): ויעזוב בגדו בידו וינס ויצא החוצה – מספיק! – אינני רוצה את הבגדים היפים – ה"געפיצטע קליידער"! – הוא זרק מעליו כל הבגדים היפים! – מהיום ואילך הולכים רק עם א חסידיש'ע לבוש!... (מתוך דברי תורה מאת החתן מאיר דוב פרידמן ני"ו, בן הרב שליט"א, בשולחן הטהור של מרן אדמו"ר מוויז'ניץ שליט"א - על ישראל הדרתו בקרית וויז'ניץ בני ברק שבת קודש פרשת וישב תשע"ה – נועם שיח תצוה תשע"ה)

****

סיפר הרה"ח ר' אליהו נייפאן שליט"א מחשובי חסידי וויזשניץ-מאנסי, שלפני שנים הסיע אחד את כ"ק אדמו"ר מוויזשניץ-מאנסי שליט"א לטורונטו, והרבי ביקש ממנו שלא יסע במהירות גבוהה מעל המותר. באמצע הנסיעה נרדם הרבי, וכשהקיץ שאל את הנהג "למה נסעת במהירות גבוהה מהמותר?" תמה הלה, ושאל את הרבי "חשבתי שהרבי ישן – עכשיו אני רואה שהרבי כלל לא ישן", השיב הרבי "באמת כן יישנתי – ואומר לך איך ידעתי מה שעשית – לפני שנרדמתי הסתכלתי על השילוט בחוץ מהי המהירות המותרת לנסוע, וגם הסתכלתי על השילוט המציין כמה ק"מ [מייל] נשאר כדי להגיע להיעד, ועשיתי חשבון כמה יקח לנו להגיע באותה מהירות המותרת, ועכשיו שהגעת לפני הזמן בהכרח שנסעת במהירות גבוהה יותר...

****

פעם נכנסתי לביקור הוד בביתו נאוה קודש של כ"ק מרן אדמו"ר מסקווירא שליט"א, ונכנסו שם גם עוד אנשים, לפתע שמעתי שהרבי שואל אחד הנוכחים "במה אתה עוסק לפרנסה?" והלה השיב שהוא חשמלאי, הגיב הרבי ואמר "אה! אתה מאיר לבני ישראל"...

ותוך כדי דיבור הוסיף ואמר לו בנועם שיחו באהבה גלויה ובתוכחה נסתרת "וכמובן שכשיש לך זמן פנוי אתה **מאיר** לעצמך ג"כ – וכמו שדרשו חז"ל (מס' מגילה דף ט"ז ע"ב): אורה זו תורה"...

****

ופעם אמר הגה"ק מסאטמאר זי"ע, ש"גדול" הראשון שמצינו בתורה הוא קין, שאמר (בראשית ד', י"ג): גדול עוני מנשוא...

****

ידוע מה שאומרים העולם, "ברא כרעיה דאבוה", ובאמת מקורו קדום כבר בדברי חז"ל, במסכת עירובין (דף ע' ע"ב), וכוונת הדברים הוא, שבן הרי הוא ברכיו של אביו, אלא שבאמת יש לברר ענין זה, מה ענין "ברך" לכאן, למה המשילוהו דווקא ל"ברך", האם לא היה מן הראוי יותר להמשיל את הבן ל"ראשו" של אביו, או שהבן הוא "יד ימינו" של אביו, איך נכנס כאן ה"ברך"?

ברם פשטו של דבר כך הוא, שהנה ה"ברך", על ידה מגביה האדם את עצמו ועל ידה הוא כורע – "כורע על ברכיו" (ראה מלכים א'; ח', נ"ד), על ידה הוא מתעלה – ועל ידה הוא גם נופל, זהו הכוונה במאמרם "ברא **כרעיה** דאבוה", שהבן הוא ה"ברך" של אביו, בכוחו

של הבן להגביה ולהעלות את אביו, וחלילה הוא גם יכול להשפיל אותו... (בשבת התוועדות לחסידי וויז'ניץ בארה"ב בראשות האדמו"ר מווי'ניץ הנוכחי שליט"א - מקרית וויזניץ בני ברק, ש"ק פרשת עקב תשס"ח)

****

לפני שנים שהיתי לנופש בעיירה פליישמאנס, ושם שהה גם הגאון האדיר רבי פנחס הירשפרונג זצ"ל אב"ד מונטריאל, וקבעתי ללמוד עמו מידי יום ביומו והתקרבתי אליו מאוד. יום אחד בעת שהייתי במחיצתו, הגיע אברך – חסיד ליובאוויטש – ואמר לו שהרבי (האדמו"ר מלויבאוויטש זי"ע) ביקש שיסע לרבי פנחס, ולבקש ממנו שיצטרף לחתום לפסק של רבנים שמשיח כבר צריך לבוא, וכמו שפוסקין למטה כך יפסקו למעלה, ואז יזכה כלל ישראל לגאולה שלמה במהרה – והיה זה בסוף ימיו של הרבי זי"ע שהיה כבר חלש ל"ע, ולא האמין שהרבי שלח אותו באמת, וסירב לחתום כבקשתו, וכשהתעקש הלה, אמר לו רבי פנחס שנמצא פה אחד מזקני ראשי הישיבות (יליד בריסק!) – ה"ה הגאון רבי בנימין פלר [זצ"ל] – שהיה אף הוא שם, ואם הוא יחתום אז גם הוא יחתום...

הלך הלה להגאון רבי בנימין פלר, אך כמובן שלא חזר להגאון רבי פנחס... למחרת פגשתי אחד ששהה גם בפליישמאנס, ואמר לי שרוצה לספר סיפור מאד מעניין, שביום אתמול הגיע אדם אחד להגאון רבי בנימין פלר בשליחות האדמו"ר מליובאוויטש שיחתום על פסק של רבנים שמשיח כבר צריך לבוא, והסתכל עליו במבט מוזר, ואמר לו "אני איני רב, תלך להגאון רבי פנחס הירשפרונג שהוא רב"... ואז סיפרתי לו כל הסיפור איך הגיע להגאון רבי בנימין פלר, והיה לו לעונג רב עד להפליא...

****

היה יהודי חשוב שנקרא בשם רבי מרדכי ראקובער זצ"ל, והוא היה מחשובי תלמידי הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע, ודרכו היה לשמח אצל רבו, והיה אומר לפעמים מילי דבדיחותא מעלייתא ומשמח את האנשים. פעם אחת ראה את רבו החוזה שהוא מקונן נוראות על חורבן בית המקדש, והיה שם בכיות נוראות, וחשש ר' מרדכי שרבו יגיע לידי כלות הנפש ויהיה סכנת נפשות, החליט לעשות מעשה ולשמח קצת את רבו, הלך לרבו ואמר לו: אמת שהבית נחרב, אמנם הרי השטח עולה הון רב...

****

ושוב פעם ניגש רבי מרדכי הנ"ל לאחד הרבנים המתנגדים, ואמר לו שהוא רוצה להזמין את הקב"ה לדין תורה... הסתכל עליו הרב בעינים תמהות, ושאלו "למה אתה בא אלי – לך אל רבך ה'חוזה' ואמור לו שיזמין את הקב"ה לדין תורה!" השיב ר' מרדכי בשנינות ואמר "הלא מורי ורבי החוזה הוא נוגע בדבר, מפני שהוא מאוד קרוב אל השי"ת"...

****

הרה"ק הרבי רבי זושא זי"ע היה לו אשה רעה רח"ל, שהיתה ממררת לו את החיים, והוא היה שותק לעומתה, והוא היה מתנחם במאמר חז"ל (מסכת עירובין דף מ"א ע"ב): שכל מי שיש לו אשה רעה שהיא מושלת עליו אינו רואה פני גיהנום.

פעם אחת מיררה לו ביותר, והחליט בדעתו לבדוק, שמא הגיהנום אינו כל כך גרוע כמו שחושב, שכן אולי אשתו היא יותר קשה מהגיהנום, ובלילה עשה עליית נשמה ובדק איך נראה הגיהנום, וראה מה שראה, בבוקר אמר לאשתו: תקללי תקללי, הגיהנום הרבה יותר גרוע...

****

אחד הגדולים היה לו אשה רעה רח"ל, פעם אחת בפ' בשלח אמר לה בעלה, בפרשתנו כתי' נ'פשנו ק'צה ב'לחם ה'קלוקל – לא לחנם אמרו לשון זה, שכן הר"ת של המילים האלו הן נְקֵבָ"ה... השיבה לו הרבנית מיניה וביה, השכחת שזה נאמר על המא"ן ("מן"- לשון נופל על לשון, מא"ן - הוא "בעל" בלשון אידיש)...

****

ידוע שהגאון האדיר רבי שלמה קלוגר זצ"ל היה עניו מופלא ושפל ברך, מעודו לא נשאו לבו להתנשא אפילו על ילד קטן ורך בשנים, בעת לכתו ברחוב לא הרשה שילווהו, ואת התיק עם הטלית והתפילין נשא בעצמו, ולא כמנהג הגדולים שיש להם שמש הנושא את הטלית והתפילין.

פעם אחת הגיע רבי אחד לעירו, ויאבה לבקר את פני הגאון רבי שלמה, וישלח אליו שליח נכבד שרוצה לבוא לבקרו בשעה פלונית ופלונית. ויהי בהגיע השעה המיועדת לבוא הרבי, יצא הגאון לקבל את פניו, וכאשר נשא את עיניו השתומם על מראה עיניו – הרבי היה מסובב במשלחת של עשרות אברכים ובחורים, ומימינו

ומשמאלו של הרבי הולכים גבאים ומשמשים בקודש לאורכו ולרחבו, ולפניו הולכים כמה משמשים שמטאטאים במטאטא את האבק במקום בו תדרוכנה רגליו הקדושות של הוד כבוד קדושתו, ויהי כאשר קרבה המשלחת בסמוך למקום עמדו של רבי שלמה, ניגש רבי שלמה אל הרבי, ושאלו "מי המה כל האנשים האלו?", והשיב לו הרבי במלוא ההתפארות "האנשים האלו באו לכבודי"...

ויהי בשמעו את הדברים האלה יוצאים מפי הרבי, פתח רבי שלמה את פיו בחכמה ואמר לו כדברים האלה: הסכיתו ושמעו את הסיפור הבא אשר בפי. פעם היה רבי גדול מאוד, ושמו אברהם אבינו, ואותו רבי גדול, בכל מקום אשר היה הולך, היו משמשים בקודש והויז בחורים הולכים ובאים עמו לכבודו, ואפילו בעת שהלך לעקידת יצחק בנו, הלך בלוויית הגבאים כמו שנאמר בפסוק (בראשית כ"ב, ג'): וישכם אברהם בבוקר וגו' **ויקח את שני נעריו אתו** ואת יצחק בנו וגו' ויקם וילך אל המקום אשר אמר לו האלקים.

אמנם כאשר קרב אברהם אבינו להר המוריה נאמר בפסוק (שם, ד'): וירא את המקום מרחוק – "המקום" מרמז להקב"ה שהוא מקומו של עולם, והיינו שראה אברהם אבינו את הקב"ה שהוא מתרחק ממנו ואינו חפץ בקרבתו, והיה אברהם אבינו תמה מאוד למה עשה ה' ככה, והלא הוא אברהם הכיר את בוראו והכניס תחת כנפי השכינה את כל העמים, ולמה אינו חפץ ה' בקרבתו, עד שהבין שהקדוש ברוך הוא עומד מרחוק, כי הוא כביכול שונא גאות ושררה, על כן אמר אברהם אל הגבאים (שם, ה'): שבו לכם פה עם החמור ואני והנער נלכה עד כה – ר"ל, אני בעצמי אלך עם בני הנער בלי שום גבאים ומשמשים בקודש, ואתם תשבו פה עם החמור...

הבית - שמשיב את פניו לאחורי רעהו ואינו מתבונן במה יוכל להיטיב לאחיו בני ישראל[יג], אזי אף אם הוא מפורשי כנפים למעלה והוא מתנהג בצדקות בין אדם למקום, עדיין נחשב כאינו עושי רצונו, כי עיקר העיקרים הוא ההזירות בבין אדם לחברו[יד].

ובכלל ההטבה להרבות ב'צדקה וחסד' בממונו ובגופו, במחשבה **דיבור** ומעשה, וידבר איש אל רעהו דיבורים טובים המיישבים לבו של אדם. ואמרו בגמ' (ב"ב ט:) 'כל הנותן פרוטה לעני מתברך בשש ברכות והמפייסו בדברים מתברך בי"א ברכות'. ובביאור הדברים איזה חשיבות יתירה יש לפיוס בדברים יותר מנתינת מעות ממש. כי הנותן פרוטה לעני לא נתן אלא מממונו, אך המפיים בדברים נתן לו מזמנו, וחייו נתן לו בזה, על כן שלו גדול יותר משל חברו.

עוד ביאר המהר"ל, שהפרוטה שהעני קיבל תכלה במשך הזמן, אבל הדיבורים שמפייסו בהם, הרי הם חיים וקיימים וחקוקים **בלבו לאורך ימים**, ומשום כך זוכה המפיים לברכות הרבה[טו].

כל איש אשר ידבנו לבו – המעניק מממונו לזולתו יזכה לרב טוב

בפרשתן (כה ב) **דבר אל בני ישראל** ויקחו לי **תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו,**

הדרוש והפלפול, הורה לנבדיו שירכשו את הספר הלז). ובעצמו ביאר טעם הדבר כי לפעמים קשה מאד ללמד זכות על יהודי, אך בדרך הפלפול אפשר תמיד ללמד זכות. ומתוך אהבת ישראל יתירה זו אהב הרה"ק את דרך הפלפול.

יג. פעם כשהגיע הגרש"ז אויערבאך זצוק"ל לכותל המערבי לשפוך שיח לפני קונו, נתקבצו מסביבו קהל אנשים, וניגשו אליו אחד אל אחד לקבל מאתו ברכת הקודש, אחד מהנאספים שראה כי הציבור גדול וראה אותם כמעכבים אותו מלגשת לקבל הברכה, דחף ימין ושמאל ומצא עצמו עומד בפני הרב, הגרשז"א שראה את דחיפותיו בירכו 'אברכך שתהיה מענטש'... (שתתנהג כ'אדם' ולא כחית השדה,) וכדי שלא יתבייש כל כך שאלו מיד 'מדוע אינך עונה לי – וכן למר...' (נועם שיח).

יד. ידוע על אחד מבעלי המוסר שדרש לתלמידיו תוכחת מוסר בעניני מידות, ויהי ממחרת, חזר והזהירם באותה תוכחת מגולה שאמר להם אמש; נענו התלמידים ואמרו, רבינו יזכר לך עתה אתמול כאשר דיברת, הרי כדברים האלו שמענו אך אמש, המשיל להם רבם משל לאדם העומד על פסי הרכבת וכלל לא שם על לב שהרכבת מתקרבת אליו במהירות, וכפסע בינו לבין ה... והנוהג ברכבת מצפצף בשופרו בקול גדול, שיזוז מהרה מעל גבי הפסים ויציל את חייו. אך שוטה זה מבטל במחי יד את כל הרעש... וב'חכמתו' יענה ויאמר רגיל אני בצפצופיו של זה – שמעתים כבר אתמול ואף שלשום, ומה לי להתרגש מהם... כן הוא מי שאינו שם לב לתוכחת האמורה הלוך ושנה בדברים אלו העומדים ברומו של עולם ובני אדם מזלזלים בהם...

טו. רמז הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע בנוסח הברכה 'מחיה מתים במאמרו', שכל כך רב כוחו של 'דיבור', שאפשר להחיות מתים (לרומם את האדם שאינו מרגיש טעם בחייו) 'במאמר' של חיזוק ועידוד.

סיפר הגה"צ רבי גד'ל אייזנער זצ"ל, שבשנות הזעם לקחו אותם הרשעים והורו להם לרוץ דרך ארוכה ביותר, וכל מי שנעצר ממרוצתו נהרג על אתר, באמצע מרוצתו הרגיש ר' גד'ל שכלו כל הקיצין - כוחותיו אזלו, וכבר אין ביכולתו להמשיך ולרוץ, בלית ברירה השלים עם דבר מותו ונשכב חסר אונים בצידי הדרכים, אך ברגע האחרון טרם נורה למוות, עבר שם אחד מחבריו ושאג בקול צעקה 'גד'ל לויף', באותו רגע, הרגשתי איך שמתמלא אני בכוחות נפש עצומים, התרוממתי מהארץ ופתחתי במרוצה, ובזכות אותה שאגה הנה אנכי עומד לפניכם היום, ומכאן נחזה כוחו של כל דיבור וחיזוק טוב, ודבר שפתיים הם אך למותר.

והוא נפלא

פעם השתתפתי באיזה שמחה, ונתנו לי "כיבוד", אשר בעיני אחרים היה זה כסטירה על הפנים, ובאמת היה זה כבר בבחינת שבר על גבי שבר ואכמ"ל.

אך בחסדי השי"ת, משלתי ברוחי, ועבר עלי הדבר כאילו לא היה, ואף המשכתי להשתתף שם בשמחה, בשלימות ובשמחה רבה.

לאחר מכן שאלו אותי: הכיצד יכולת להם? איך היתה לכם הכח להתאפק ולא להגיב כלום, ואפילו ברמז קל, בפרט כשדוקרים בסכין בלי שום אזהרה מקודם?...

והשבתי, שלאחרונה יצאה לאור "הגדה של פסח" לילדים, ע"י חסידות מפוארת, ובסימן "מוציא מצה" נדפסה תמונה של הרבי שלהם, בצירוף הוראה להילדים שיהרהרו בצורת הרבי בעת אכילת מצה.

אני נהגתי לעצמי, שבעת אכילת **מרור**, אני מהרהר ברבי אחר...